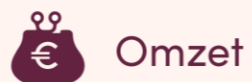

Economisch jaarverslag 2019

Economische cijfers van de Belgische voedingsindustrie voor de coronacrisis

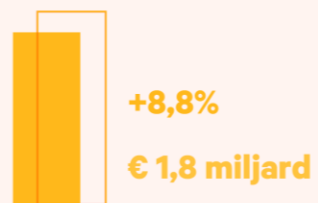
Kerncijfers 2019

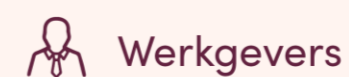
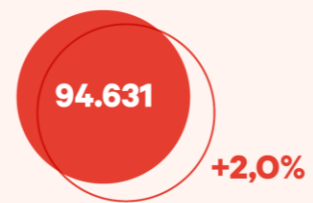
Omzet

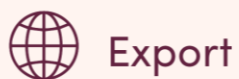
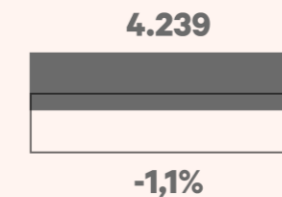
Investerings

Arbeidsplaatsen

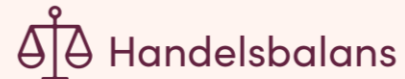
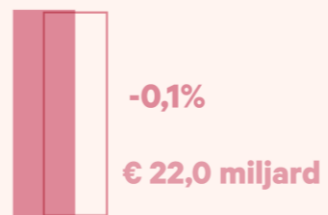
Werkgevers

Export

Import

Handelsbalans

Bijdrage
overheidsfinanciën

Omzet

Een relatief sterke stijging

€ 54,9
miljard

+5,9%
in 2019

Takeaways

De voedingsindustrie is de grootste industriële sector van België (19,5% van de totale omzet)

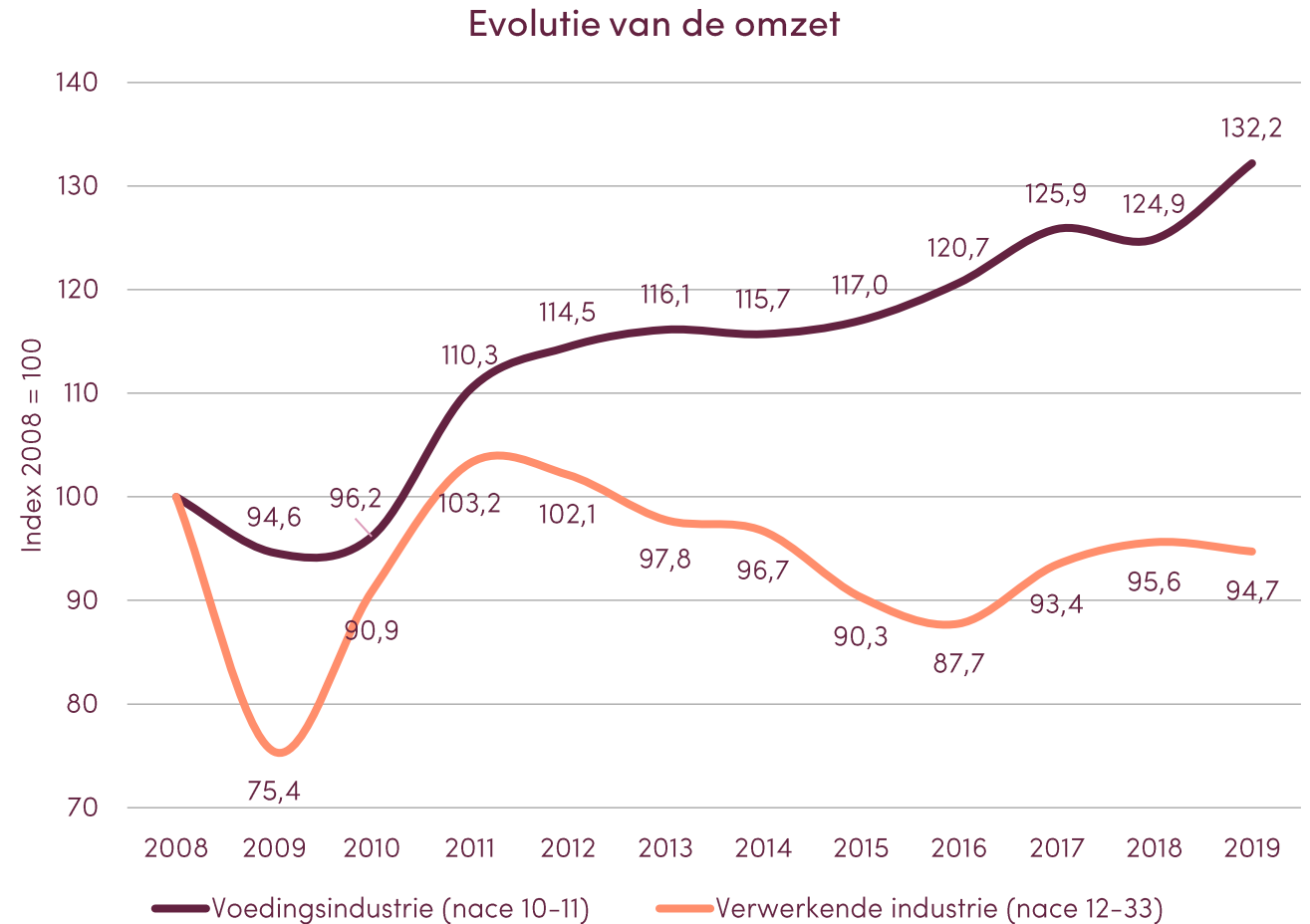
De binnenlandse verkoop kent een heropleving (+9,4%)

Grensaankopen van voeding en dranken stijgen met 3,5%

Significante opleving van de omzet

Na een lichte daling in 2018, steeg de omzet van de voedingsindustrie in 2019 sterk (+5,9 %) tot 54,9 miljard euro. Deze stijging is de hoogste sinds 2011 en het herstel na de economische crisis van 2008-2009.

De rest van de verwerkende industrie zag na twee opeenvolgende jaren van groei haar totale omzet weer dalen (-0,9%).

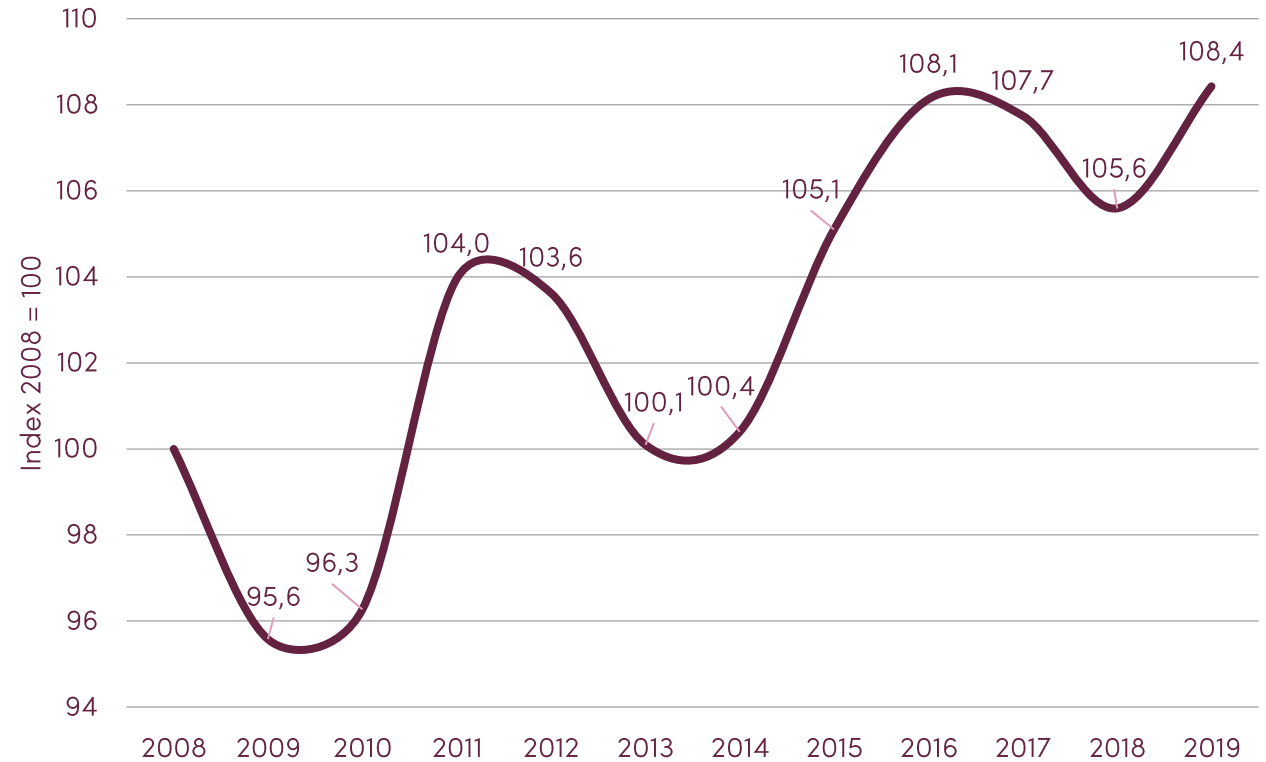
Bron: Statbel

Omzet in volume neemt weer toe

In 2017 en 2018 daalden de verkoopvolumes met respectievelijk -0,4% en -2,0%. In 2019 steeg het opnieuw met +2,7%, wat bijdraagt aan een beetje minder dan de helft van de stijging van de nominale omzet.

In de periode 2008-2019 was de gemiddelde jaarlijkse groei van het omzetvolume vrij laag, aangezien deze onder de 1% lag (+0,7%).

Evolutie van de omzet in volume van de voedingsindustrie

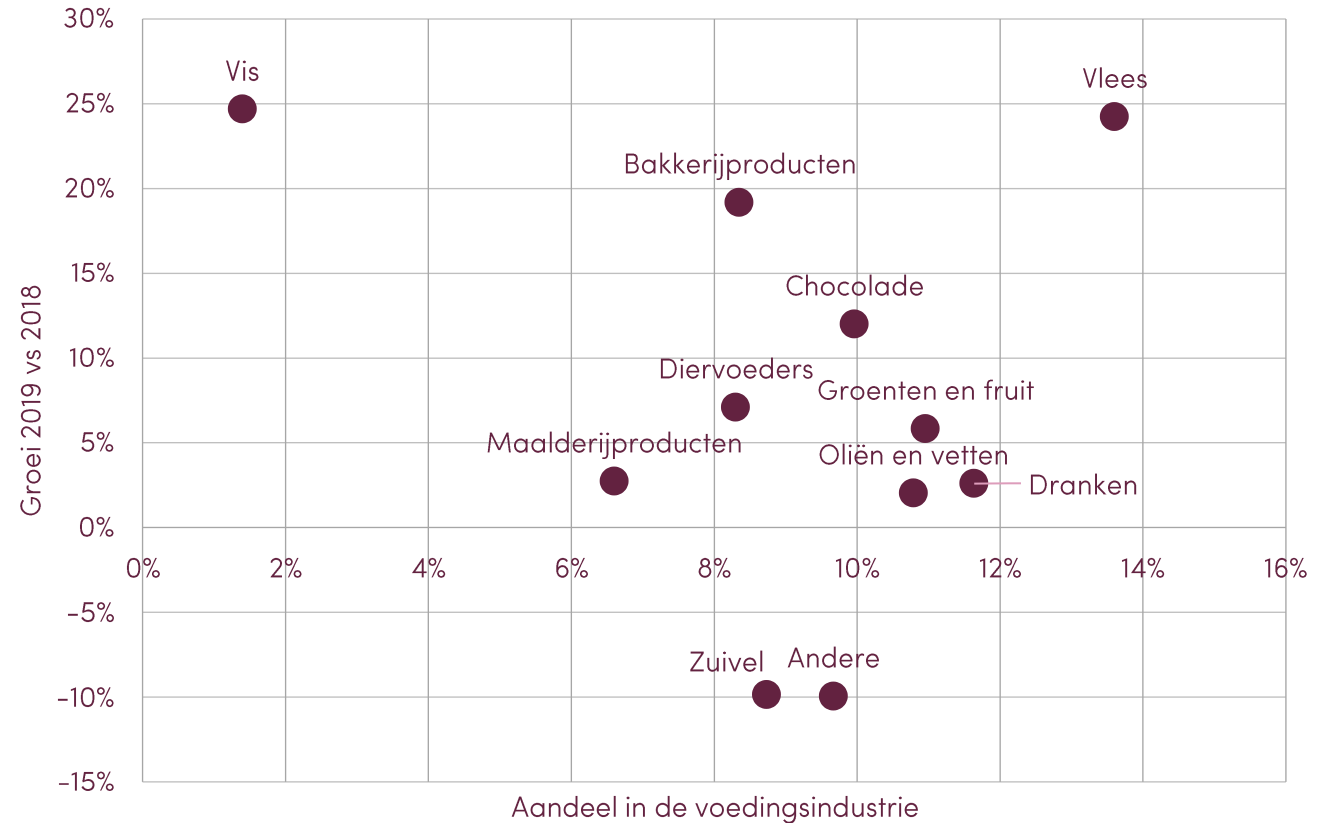
Bron: Statbel, Eurostat, eigen berekening

Homogene verdeling van de omzet

De verschillende sectoren van de voedingsindustrie hebben min of meer een gelijk aandeel in de omzet. Geen één sector springt er specifiek bovenuit. Enkel de verwerking van vis neemt een relatief kleiner aandeel in.

De sectoren met de sterkste omzetgroei dit jaar (excl. vis) waren de vleesindustrie (+24%), bakkerij- en banketbakkerijproducten (+19%) en cacao, chocolade en suikerwerk (+12%). Omgekeerd is de omzet van de vervaardiging van zuivelproducten met 10% gedaald.

Omzet van de sectoren: evolutie en verdeling

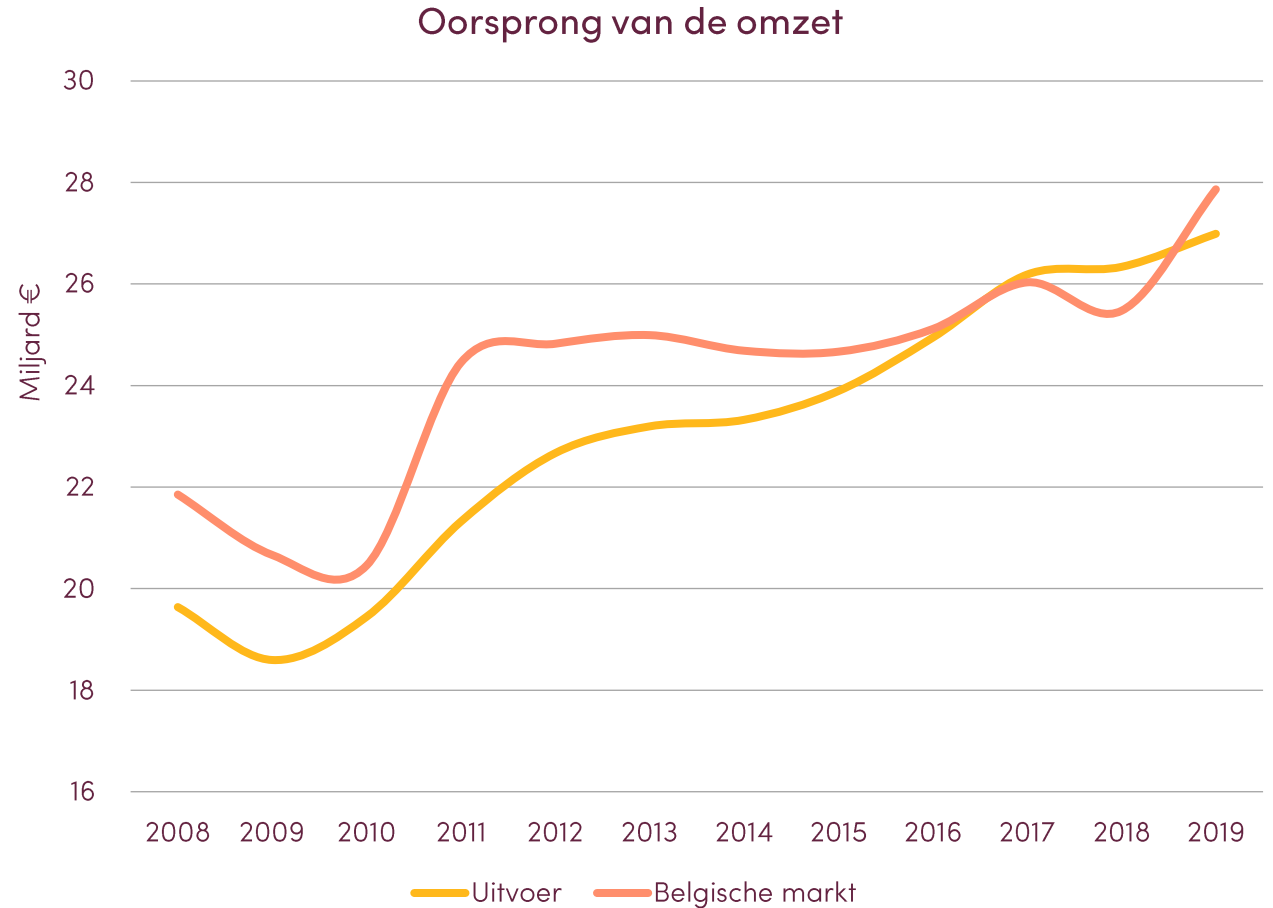

Bron: Statbel

De Belgische markt kent een heropleving

Na zeven jaar stagnatie kent de omzet van de Belgische markt weer een heropleving (+9,4% ten opzichte van 2018). Ze vertegenwoordigt de belangrijkste bron voor de groei van het omzetcijfer, iets wat sinds 2011 niet meer is gebeurd. Het grootste deel van de inkomsten van de voedingsindustrie komt weer uit de Belgische markt, die in 2017 en 2018 vervangen werd door de export.

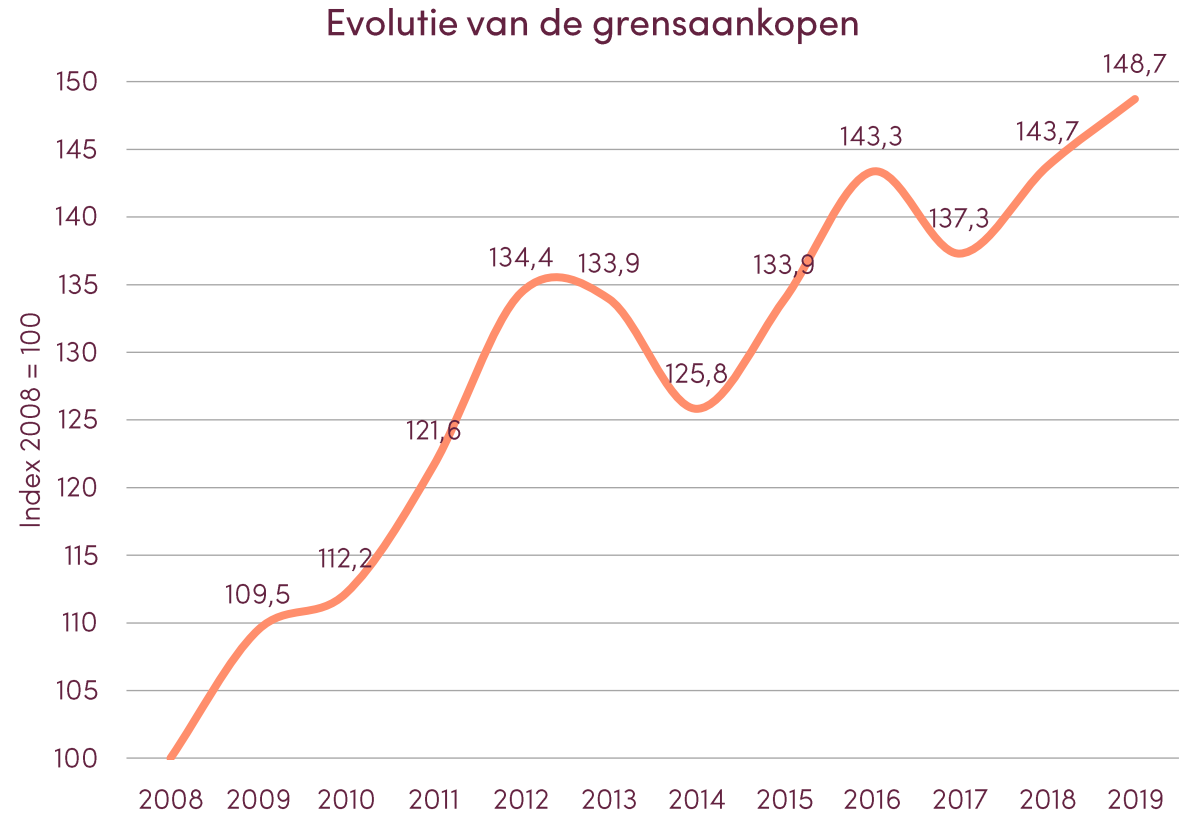
De koopkracht van de Belgen is in 2019 toegenomen dankzij een combinatie van werkgelegenheidsgroei, reële loonstijgingen en een lage inflatie. Daarnaast heeft er een verlaging van de belastingen plaatsgevonden (taks shift – luik “koopkracht”).

Bron: Statbel, NBB, eigen berekeningen

Maar gaat hand in hand met een stijging van grensaankopen

De grensaankopen van voeding en dranken zijn in 2019 met nog eens 3,5% gestegen (639 miljoen euro). Deze stijging had nog hoger kunnen zijn zonder de tussenkomst van twee factoren. Ten eerste verhoogde Nederland op 1 januari 2019 haar btw-tarief voor levensmiddelen van 6% naar 9%. Dit verklaart voor een groot deel wellicht de sterke daling van de aankopen van Belgen in Nederland (-12%). Ten tweede heeft de hard discounter Jumbo zich in ons land gevestigd, waardoor de prijs in andere supermarktketens onder druk kwam te staan. Als gevolg daarvan is het prijsverschil tussen ons land en de buurlanden kleiner geworden. De financiële stimulans om de grens over te steken om aankopen te doen, is dus verminderd.

Bron: GfK

Investeringsen

Nieuw record

€ 1,79
miljard

+8,8%
in 2019

Takeaways

De voedingsindustrie is veruit de grootste industriële investeerder

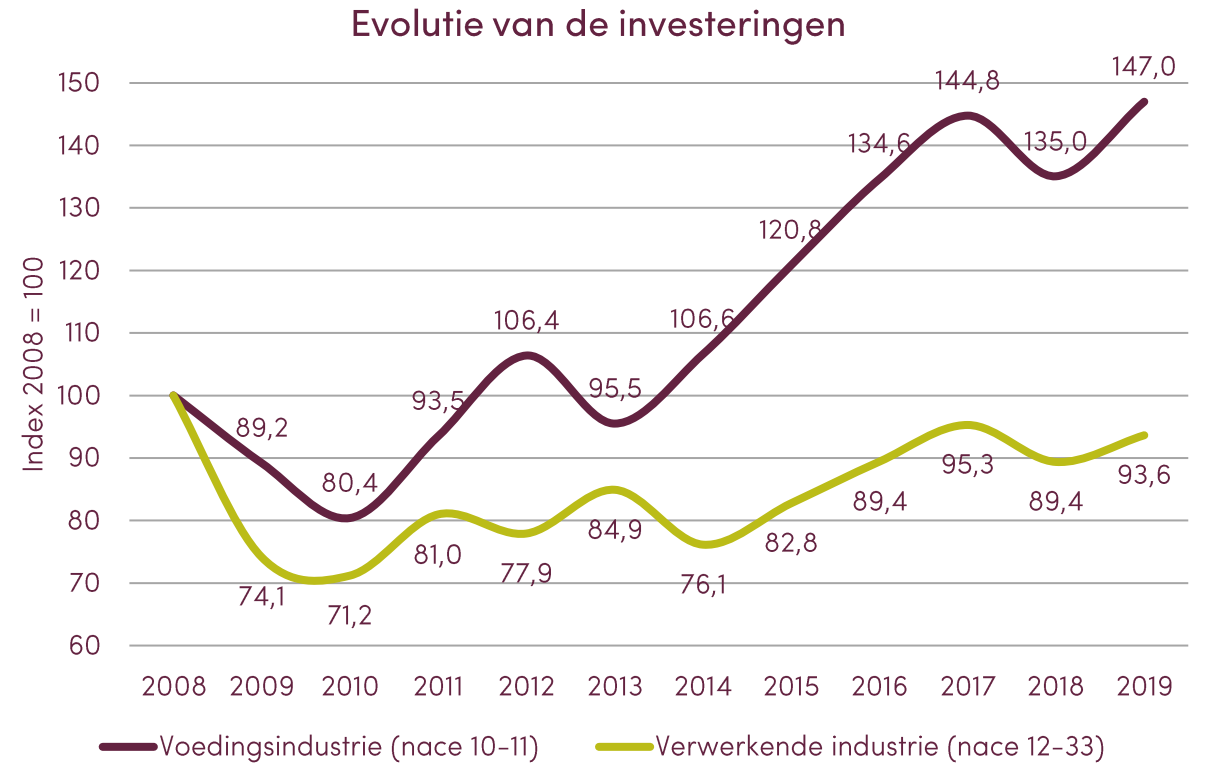
Zowel in de voedingsindustrie als in de totale verwerkende industrie, nemen de investeringen toe

Investeringsen in verwerking van bakkerij- en banketproducten en deegwaren nemen in 2019 met 21% toe

Investerings gaan de hoogte weer in

De voedingsindustrie investeerde in 2019 voor een bedrag van 1,79 miljard euro, een stijging van 8,8% tegenover 2018. Op 10 jaar tijd zijn ze zelfs bijna verdubbeld! Zo is de voedingsindustrie met 23,4% van de investeringen in de industrie, veruit de grootste industriële investeerder.

In 2019 waren de 3 belangrijkste sectoren qua investeringen de vervaardiging van dranken (411 miljoen euro; +15,3%), de verwerking en conservering van groenten en fruit (357 miljoen euro; -8,1%) en de vervaardiging van andere voedingsmiddelen (317 miljoen euro; +4,0%), waaronder chocolade. Samen waren ze goed voor 60% van alle investeringen in de voedingsindustrie in 2019.

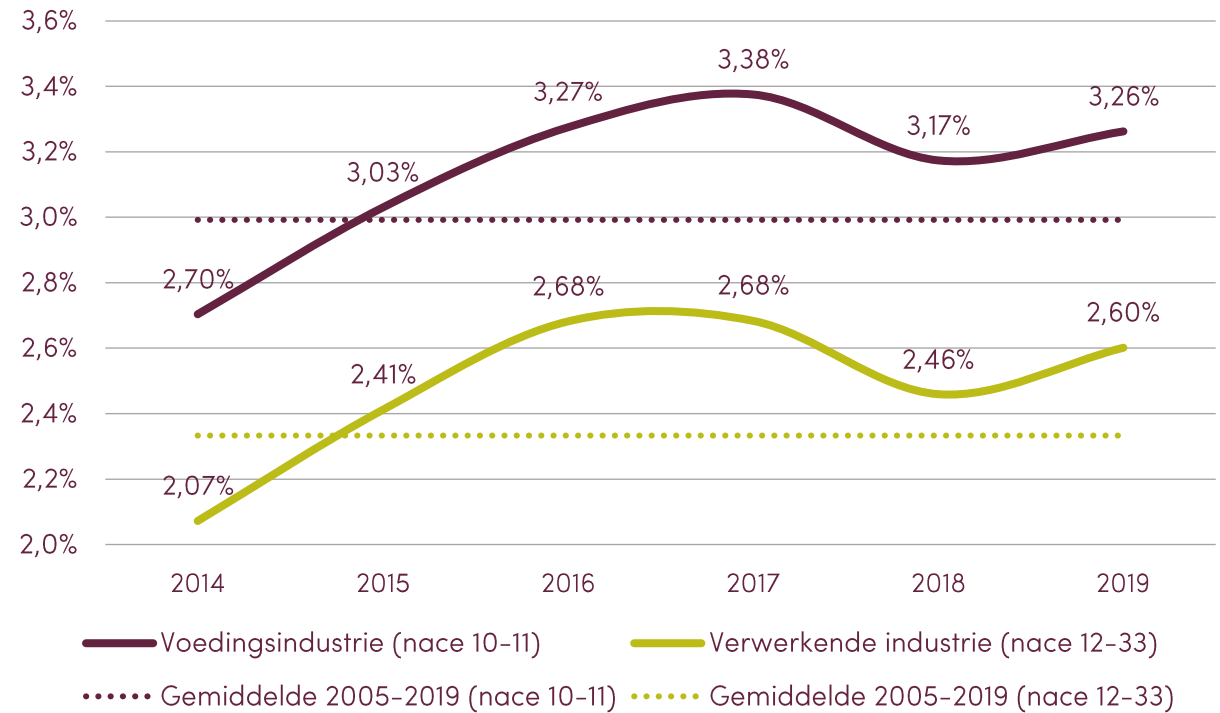
Bron: Statbel

Aanhoudende hoge investeringsintensiteit

Omdat de stijging van de investeringen (+8,8%) in 2019 sterker was dan de stijging van de omzet (+5,9%), is de investeringsintensiteit (die de verhouding tussen beide meet) licht gestegen.

De afgelopen jaren heeft de voedingsindustrie een relatief groter deel van haar omzet geïnvesteerd dan de verwerkende industrie. De gemiddelde investeringsintensiteit van de laatste 15 jaar zit zelfs 0,7%-punt hoger dan bij de verwerkende industrie.

Evolutie van de investeringsintensiteit

Bron: Statbel, eigen berekeningen

De voedingsindustrie is een topinvesteerder

De voedingsindustrie, met de drankenproducenten inbegrepen, is de grootste industriële investeerder. Ze scoort hoger dan de chemische en de farmaceutische industrie.

Op het niveau van de globale economie (zonder de immobiëlesector), staat de voedingsindustrie op nummer 7 in de ranking. In 2019 bestaat de top 3 uit gas- en elektriciteitsproducenten, groothandel en retailers.

Top 5 van de investeringen in de verwerkende industrie (2019)

Bron: Statbel

Buitenlandse handel

De export herstelt zich

€ 27,0
miljard export

+2,5 %
in 2019
(+0,6% in 2018)

Takeaways

Handelsoverschot van 5 miljard euro (+16% t.o.v. 2018)

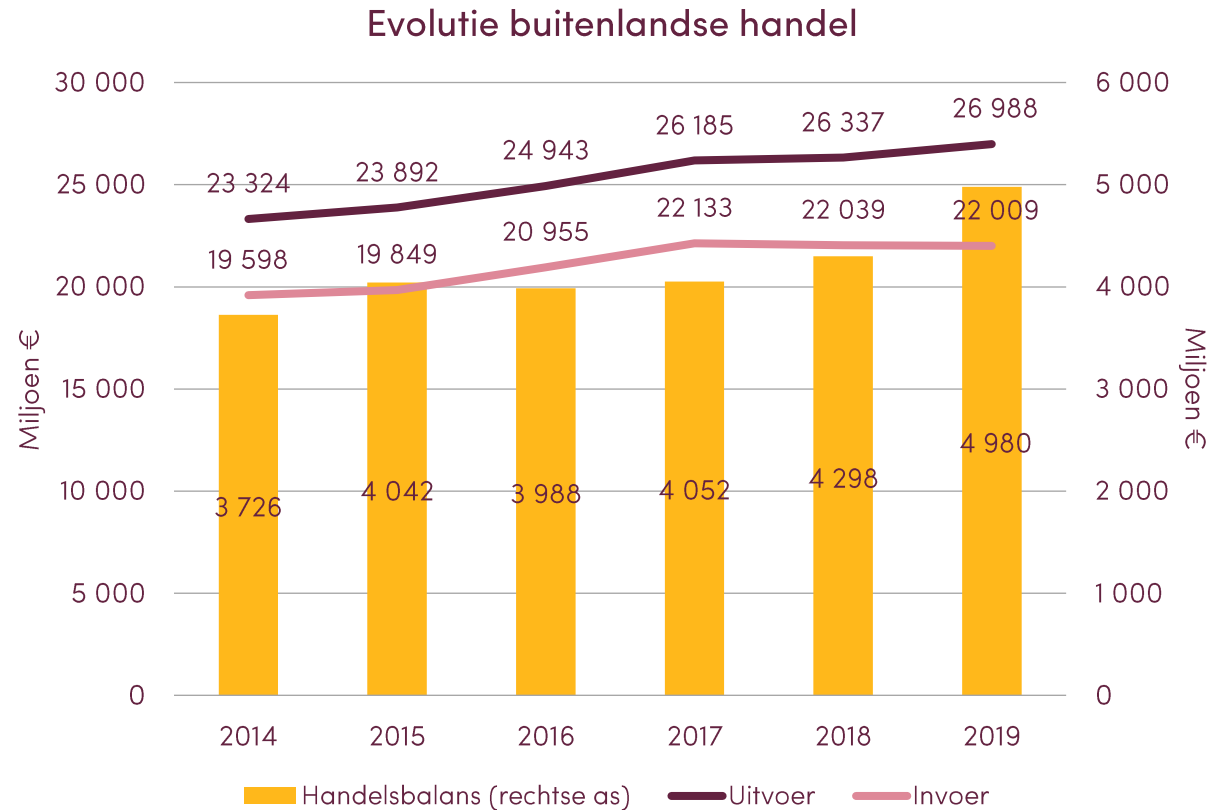
54% van de uitvoer gaat naar onze buurlanden (NL/FR/DE), maar met een beperkte of zelfs negatieve groei

De verre export groeit sneller en is bijna goed voor 1/6de van de uitvoer (17%)

De buitenlandse handel herstelt zich

In 2019 bedroeg de export van voeding en dranken 27 miljard euro. De invoer van diezelfde producten bedroeg 22 miljard euro. De handelsbalans kent dus een overschot van ongeveer 5 miljard euro.

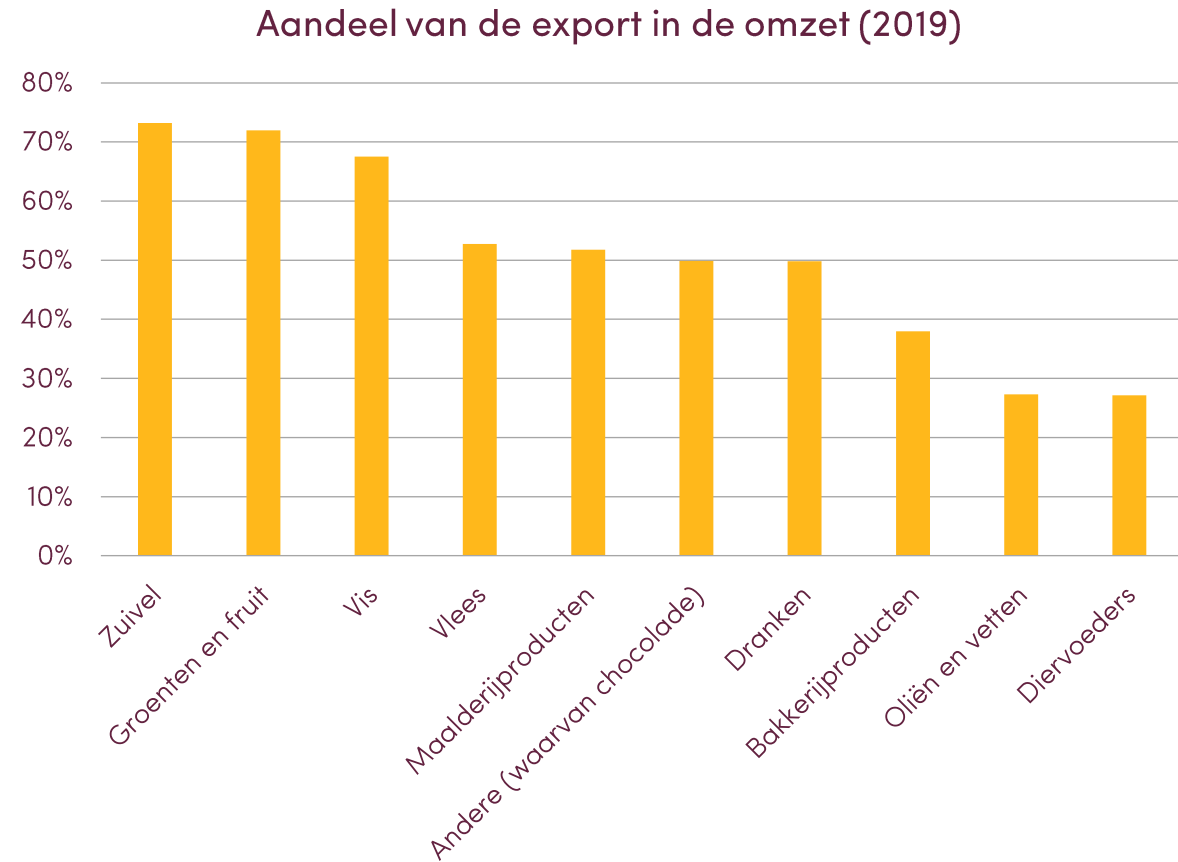
De inkomsten uit export van voeding en dranken namen toe met 2,5% ten opzichte van 2018. Ten opzichte van 2014 is er een toename van 15,7%, terwijl de waarde van de invoer van voeding en dranken in die periode met 12,3% steeg. Op die manier steeg de (positieve) handelsbalans tussen 2014 en 2019 met 33,7%.

Bron: NBB

De voedingsindustrie stelt zich open voor de wereld

De mate van openheid van de voedingsindustrie voor de wereld is zeer hoog voor alle sectoren die er deel van uitmaken. Het aandeel van de uitvoer in de omzet varieert immers van 27% tot meer dan 70% voor de zuivelsector en de sector van de verwerking en conservering van groenten en fruit.

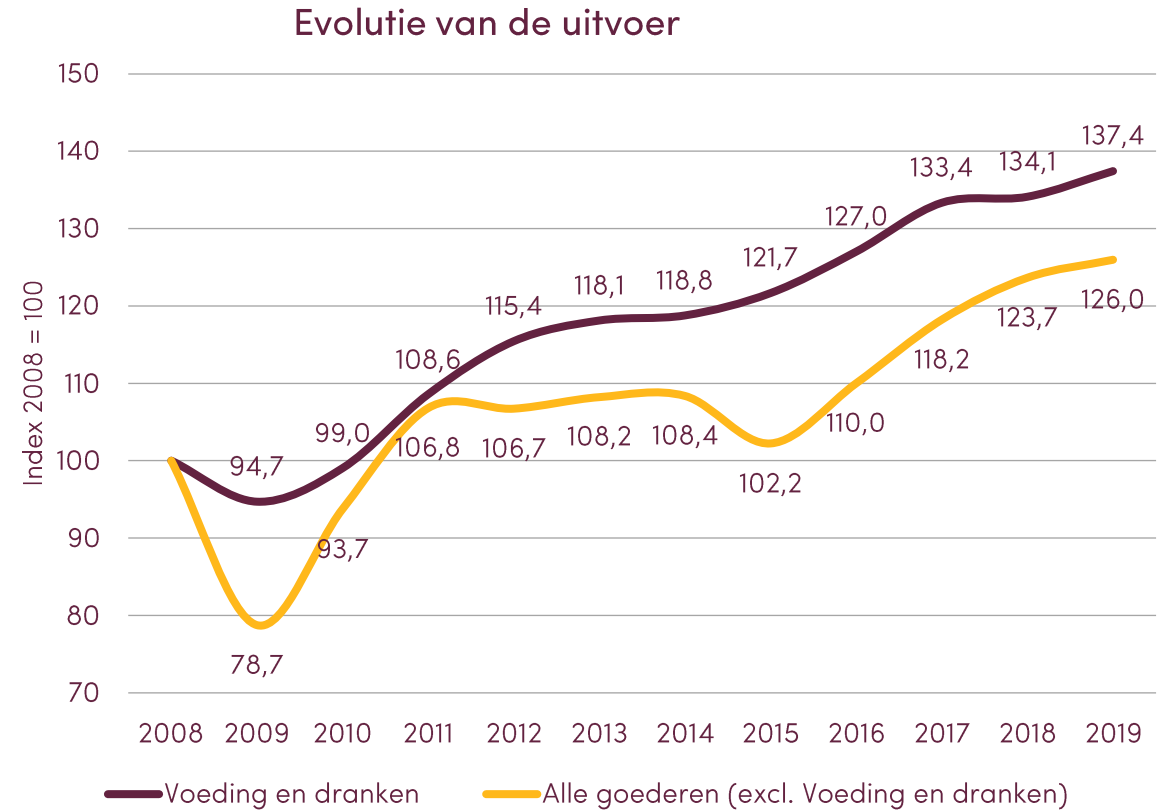

Bron: Statbel, FOD Economie

Belangrijke motor van de groei voor de Belgische export

De uitvoer van levensmiddelen is goed voor een tiende van de totale Belgische uitvoer. Terwijl de export van voedingsmiddelen en dranken sinds 2015 minder sterk groeide dan die van andere goederen, maakte de trend in 2019 een omslag (+2,5% tegen +1,9%).

Zonder de grotendeels positieve handelsbalans van de voedingsindustrie zou het Belgische (goederen-) handelstekort in 2019 zijn verdubbeld.

Bron: NBB

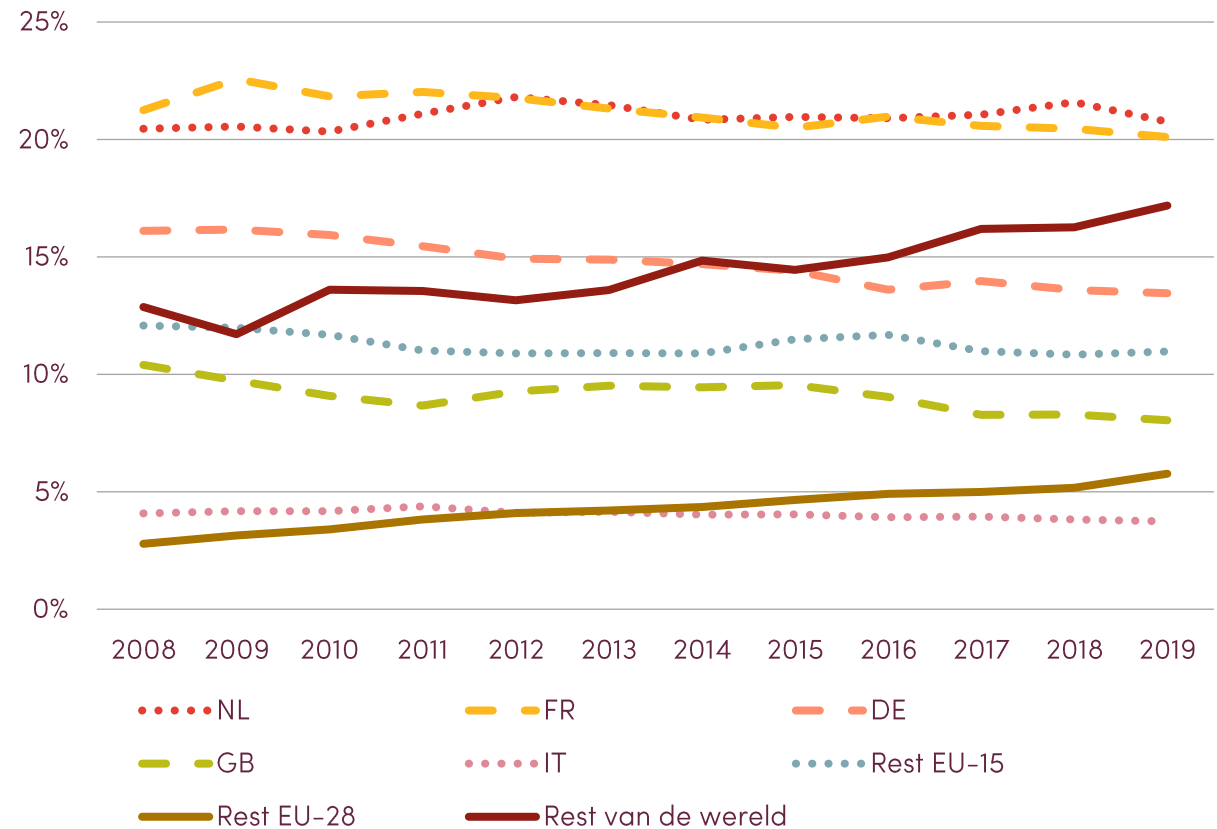
Geografische verschuiving

De uitvoer van de Belgische voedingsindustrie blijft in essentie gericht op de Europese Unie. Het zwaartepunt ligt bij onze directe buurlanden (NL, FR, DE) waar 54,3% van onze totale uitvoer naartoe gaat. In 2019 steeg de uitvoer naar Duitsland en Frankrijk in waarde met respectievelijk 1,5% en 0,7%, terwijl die naar Nederland daalde met -1,4%. Een beetje verderop steeg de export naar Italië lichtjes met 0,3%. Tot slot daalde de uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk met -0,7%.

In vergelijking met 2014 is het aandeel van deze top 5 gedaald met 3,8 procentpunt (pp) ten gevolge van de toenemende uitvoer naar EU-28 landen (+1,5 pp) en de rest van de wereld (+2,3 pp).

Zes van de vijftien productcategorieën kenden een daling in de export: granen (-12,0%), vetten en oliën (-4,4%), suiker en suikerwaren (-4,0%), melk (-1,7%), vlees (-1,3%) en vis (-0,9%).

Evolutie van de geografische spreiding

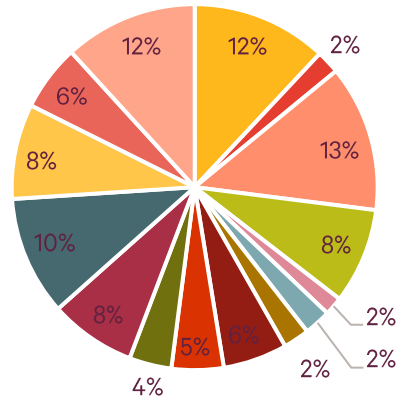

Bron: NBB

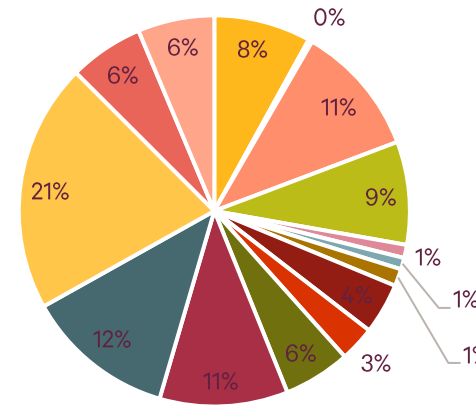
Verdeling van de export naar productgroepen en landen(groepen)

- Vlees
- Vis
- Zuivel
- Groenten
- Koffie, thee & specerijen
- Granen
- Meel en mout
- Vetten & olien
- Bereidingen van vlees & vis
- Suiker en suikerwerk
- Cacao en bereidingen ervan
- Bereidingen van graan
- Groenten en vruchtenbereidingen
- Diverse producten
- Dranken

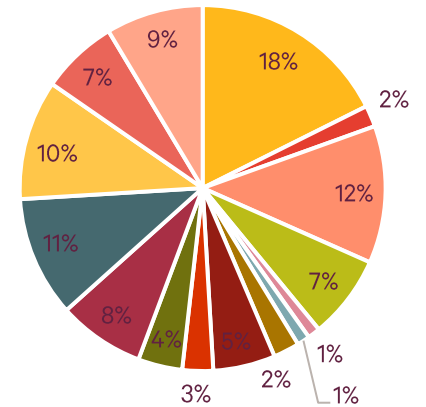
Buurlanden (DE, FR, NL)

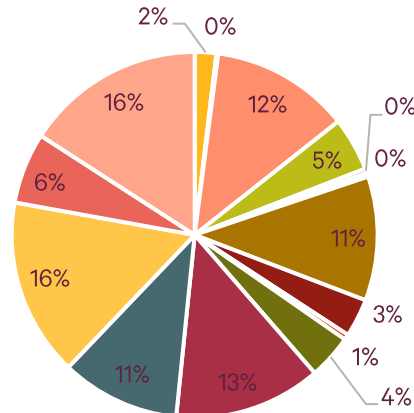
GB

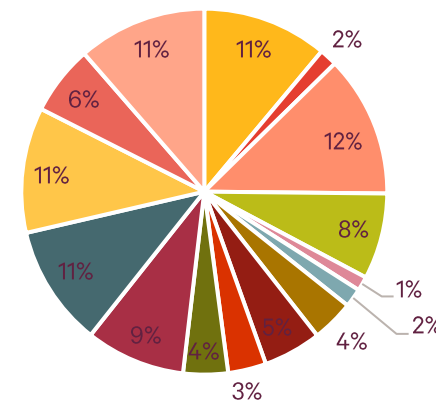
Rest EU

Rest van de wereld

Totaal

Bron: NBB

Fevia

Verre uitvoer

Nogmaals groeimotor

€ 4,6

miljard

+8,3%

in 2019
(+1,1% in 2018)

Takeaways

Export naar de Verenigde Staten stijgt met 12,4%

38% van verre export gaat naar Azië;
verdubbeling van export naar China op 5
jaar tijd

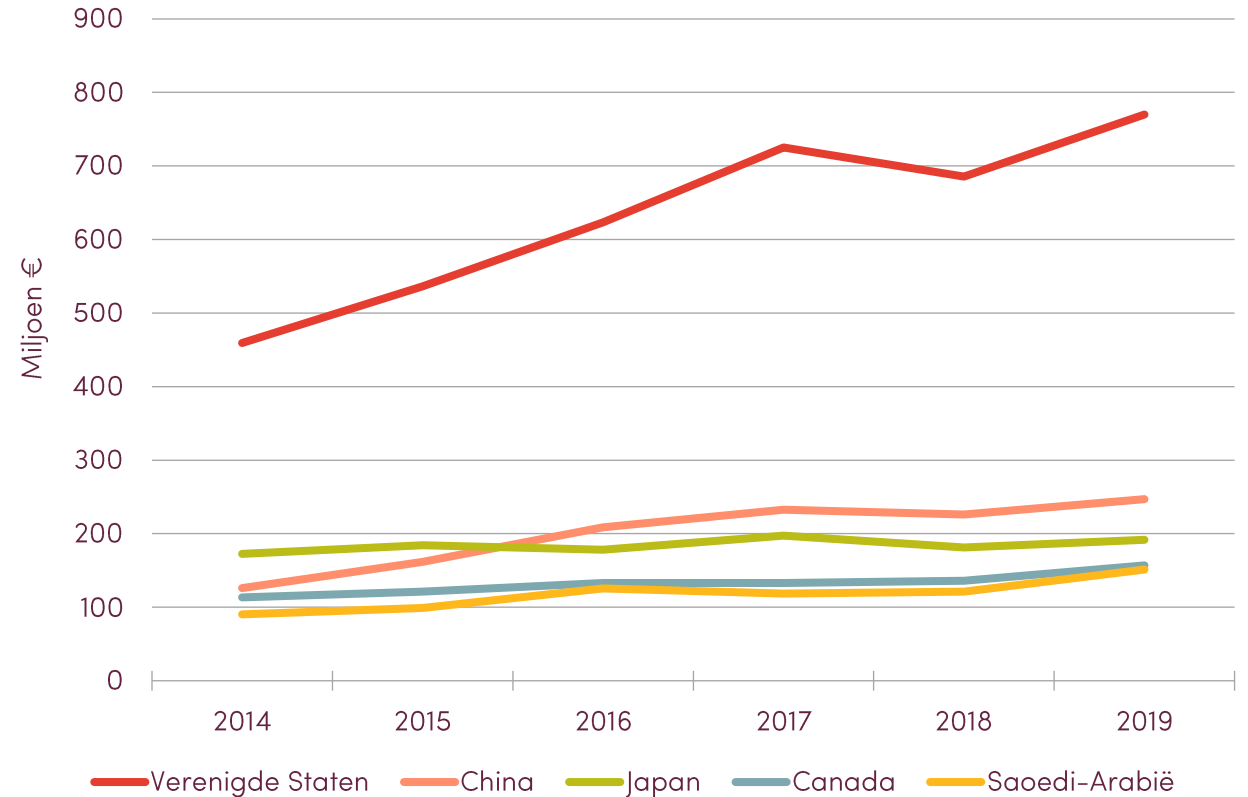
Dranken, diepgevroren
aardappelproducten, chocolade,
zuivelproducten zijn de belangrijkste
exportproducten buiten de EU

Top 5 verre uitvoer

De Verenigde Staten zet haar gestage klim voort in 2019 (+68% ten opzichte van 2014 en +12% ten opzichte van 2018). Ook de export naar China kent een sterke stijging in 2019 met een groei van +9% ten opzichte van 2018 en een verdubbeling ten opzichte van 2014. Op de derde plaats staat Japan, waarvan de export nog niet terug op het niveau staat van twee jaar geleden. De export naar Canada nam daarentegen sterk (15%). Saoedi-Arabië komt in de top 5 terecht, na een stijging van de export met 25%.

Ongeveer 38% van de uitvoer buiten de Europese Unie gaat naar Azië (+3%-punt ten opzichte van 2014). Noord-Amerika komt op de tweede plaats met 20% (+3%-punt), gevolgd door Afrika met 16% (-6%-punt).

Evolutie verre export

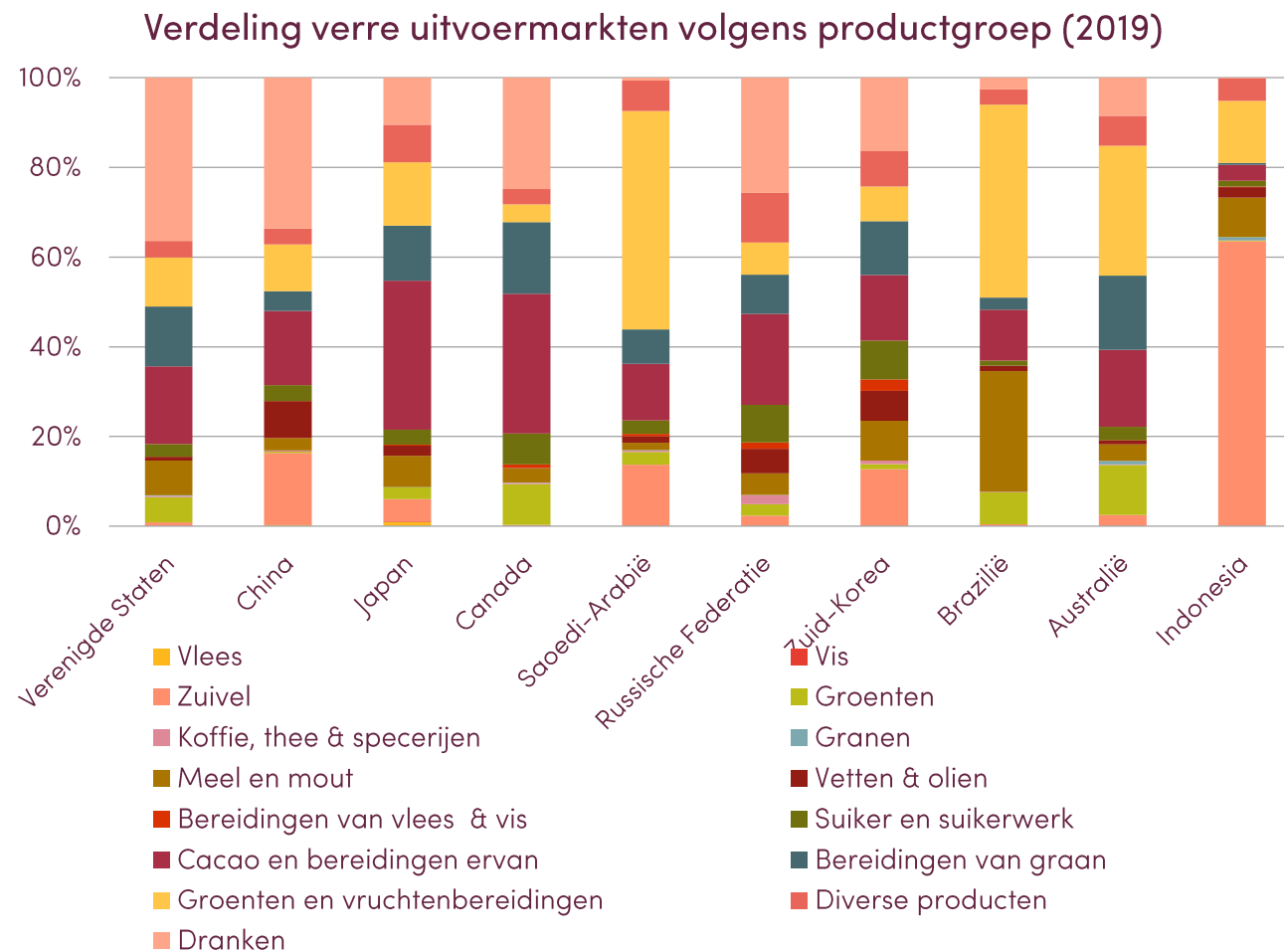

Bron: NBB

Verre uitvoer per product

De meest populaire Belgische exportproducten in verre landen zijn in volgorde: bier, diepvriesgroenten, chocolade, zuivelproducten en koekjes.

Onze belangrijke verre uitvoermarkten, zijnde de Verenigde Staten, China, Japan en Canada zijn vooral geïnteresseerd in chocoladeproducten en dranken (bieren). Naar Canada worden ook veel bereidingen op basis van graan (vooral koekjes) uitgevoerd. Voor Saoedi-Arabië springen de groentenbereidingen (vooral diepvries aardappelbereidingen) uit het oog. Ook zuivelproducten zijn daar sterk aanwezig, en hetzelfde geldt voor China.

Bron: NBB

Werk- gelegenheid

Nog steeds dé industriële jobcreator

95.000

directe jobs

111.000

indirecte banen
leveranciers

+2,2 %

VTE

Takeaways

De voedingsindustrie en haar toeleveranciers zijn goed voor meer dan 200.000 jobs (+ detailhandel in voeding en catering/cafés: 230.000 jobs).

De voedingsindustrie is grootste industriële werkgever in België

1 op de 5 jobs in de industrie is er één in de voedingsindustrie

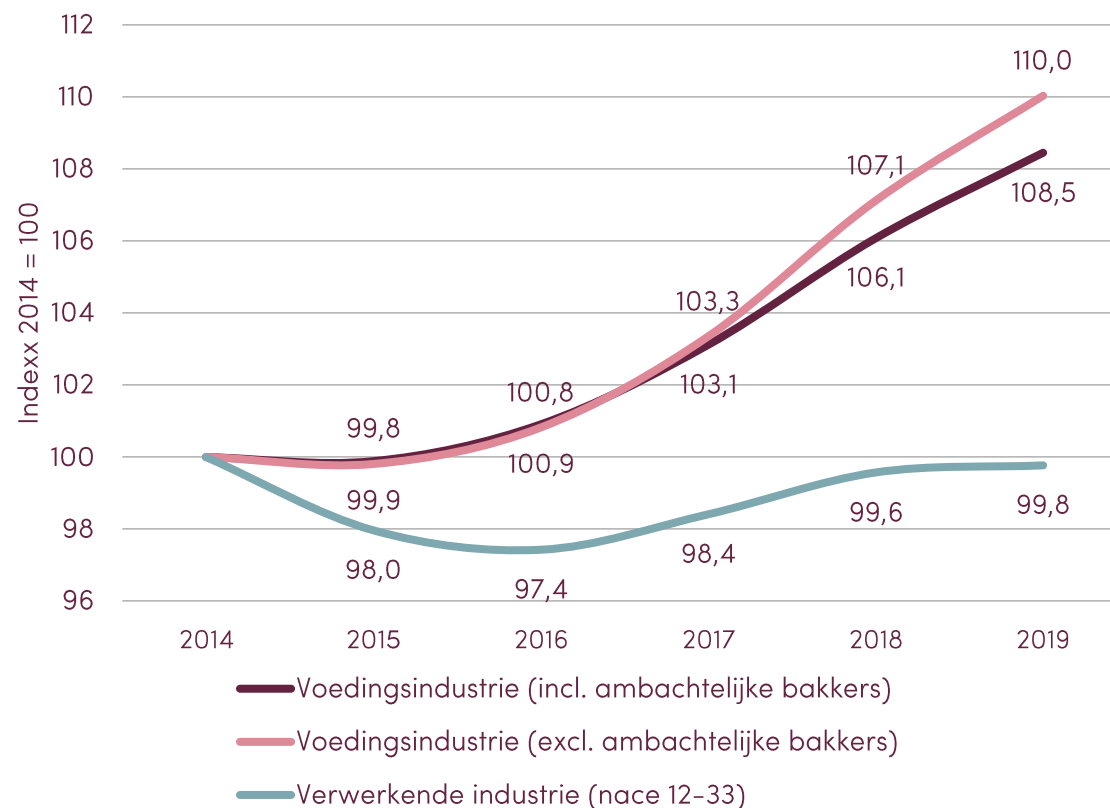
Tewerkstelling groeit nog steeds

In 2019 was de voedingsindustrie bij uitstek de grootste industriële werkgever van België. De sector telde 94.631 arbeidsplaatsen, ofwel 79.408 voltijdsequivalenten (VTE's). Het aantal arbeidsplaatsen is ten opzichte van 2018 met 2% gegroeid, waar de VTE's met 2,2% toenamen.

De rest van de verwerkende industrie kent daarentegen een stagnatie van het werkgelegenheidsvolume (+667 VTE, of 0,2% meer dan in 2018) en zelfs een daling van het aantal banen (-1.956 banen, of 0,5% minder).

Door de sterkere groei in de voedingsindustrie neemt haar aandeel in de industriële tewerkstelling verder toe. Van 18,6% in 2014 steeg het naar 19,9% in 2019. Uitgedrukt in VTE komt dit overeen met een stijging van 17,7% in 2014 naar 19% in 2019.

Evolutie van de arbeidsvolume in VTE

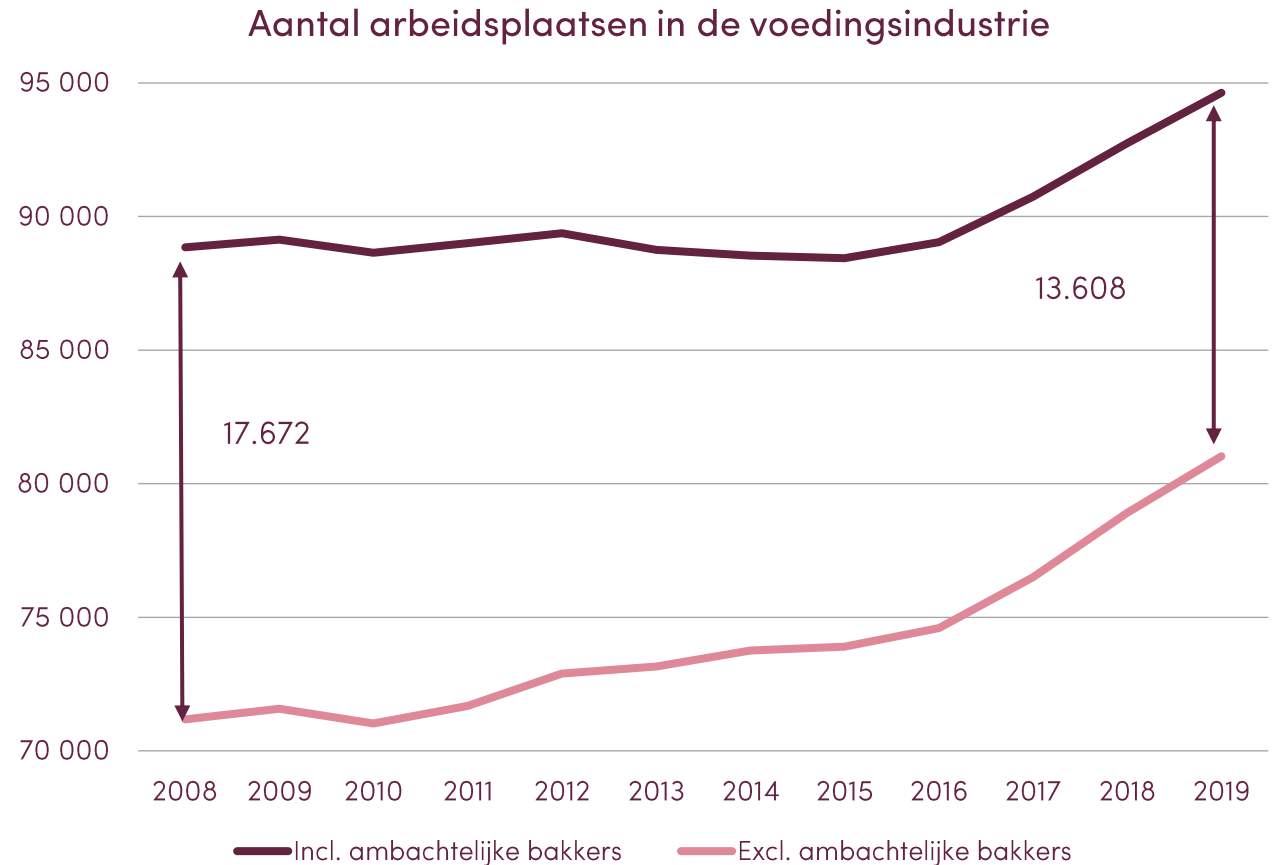

Bron: RSZ gecentraliseerd

Groeiversnelling van de tewerkstelling

Binnen de voedingsindustrie is het interessant om een onderscheid te maken tussen ambachtelijke bakkerijen, die een trend in de werkgelegenheid doormaken die haaks staat op die van de rest van de voedingsindustrie. Tussen 2008 en 2019 daalde hun aantal inderdaad met 4.000 eenheden gedaald, ofwel met 23%.

De rest van de voedingsindustrie kende daarentegen in de periode na de economische crisis, een ononderbroken werkgelegenheidsgroei. Men kan twee periodes onderscheiden. Ten eerste de periode 2008-2016, waarin de groei relatief gematigd was met een jaarlijkse percentage van gemiddeld 0,6%. Ten tweede de periode 2016-2019, waarin de groei van de werkgelegenheid zich heeft doorgezet (gemiddeld +2,8% per jaar). De loonmatigingsmaatregelen die de regering de laatste jaren heeft genomen (indexsprong, belastingverschuiving, hervorming van de wet op de loonnormen van 1996) hebben zeker een belangrijke rol gespeeld in deze versnelling van jobcreatie.

Bron: RSZ gecentraliseerd

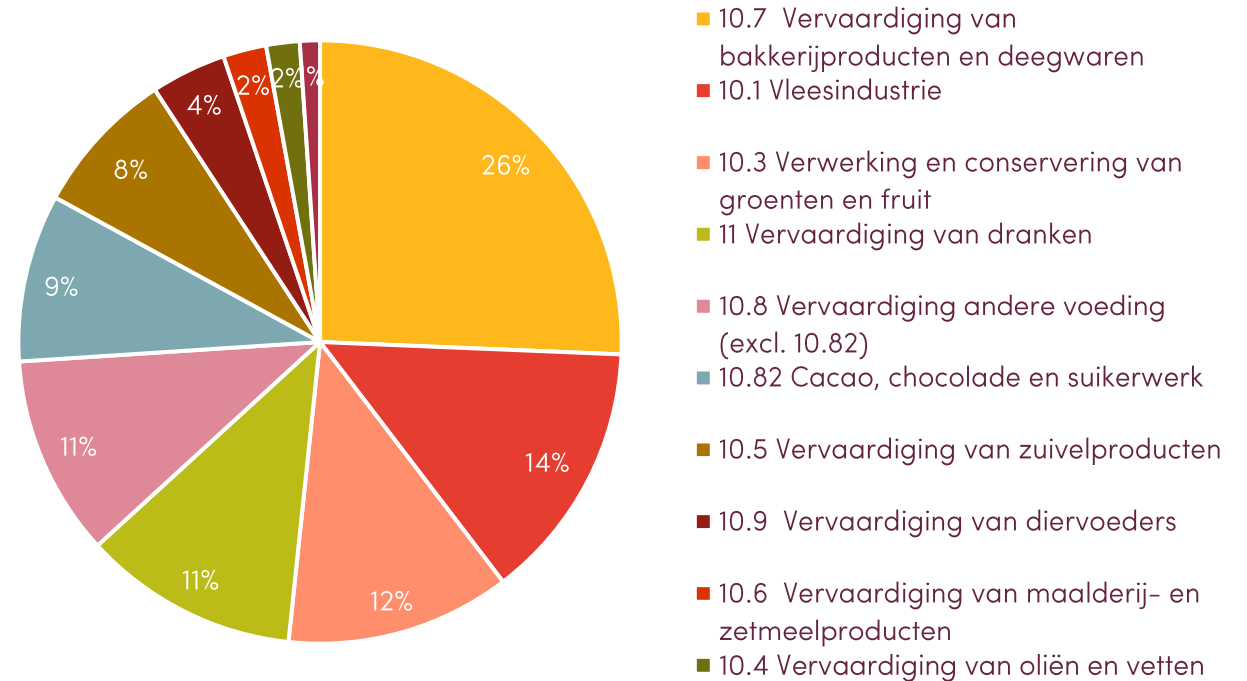

Verdeling tewerkstelling

De 3 grootste sectoren in termen van aantal arbeidsplaatsen zijn de bakkerijsector, de vleesindustrie en de verwerking en conservering van groenten en fruit, samen goed voor 52% van de totale tewerkstelling.

Ten opzichte van 2008 is de tewerkstelling bij de ondernemingen tot minder dan 50 werknemers afgenomen (-8%-punt) ten voordele van grote ondernemingen met meer dan 500 werknemers (+9%-punt). De voedingsindustrie heeft dus te maken met een duidelijke toename van de schaalvergroting van de bedrijven. De terugval bij de kleinste ondernemingen is vooral het gevolg van het verdwijnen van kleine bakkerijen.

Verdeling van de arbeidsplaatsen per sector

Bron: RSZ gecentraliseerd

Werkgevers

Een echte kmo-sector

4239

werkgevers

werknemers
per werkgever

Takeaways

96% van de werkgevers stelt minder dan 100 werknemers te werk

27% van het aantal werkgevers in de verwerkende industrie is actief in de voedingsindustrie

Schaalvergroting zet zich door

Schaalvergroting

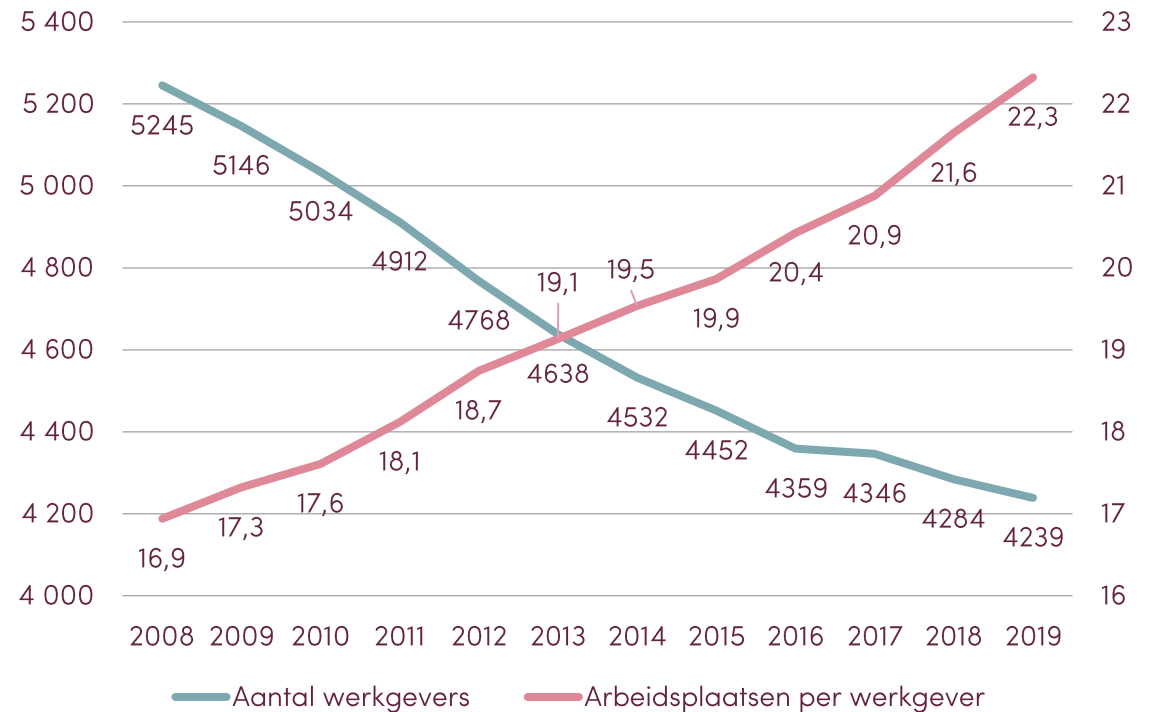
De voedingsindustrie telde 4.239 werkgevers in 2019, waarvan 2.418 ambachtelijke bakkers. In zijn geheel is de voedingsindustrie goed voor 27,4% van de werkgevers in de verwerkende industrie. Dit hoge aandeel volgt uit het feit dat de voedingsindustrie relatief meer kmo's telt dan de gemiddelde industriële sector.

De voorbije jaren nam het aantal werkgevers in de voedingsindustrie jaar na jaar af (-6,5% in vergelijking met 2014 of 293 werkgevers minder). Een belangrijke nuance: wanneer de artisanale bakkers buiten beschouwing worden gelaten, stijgt het aantal werkgevers tussen 2014 en 2019 met 104 eenheden. De gemiddelde omvang van de bedrijven neemt echter van jaar tot jaar toe.

Sectorale verdeling

Uitgezonderd de kleine bakkerijen (57% van het totale aantal werkgevers in de voedingsindustrie) zijn de 3 sectoren met het meeste aantal werkgevers: vlees (21%), chocolade (14%) en vervaardiging van voeding excl. chocolade (13%).

Evolutie van het aantal werkgevers en de gemiddelde omvang van de ondernemingen

Bron: RSZ gecentraliseerd

Concurrentiekracht

Onder druk

3,14%

operationele
marge

21,6%

loonkosten-
handicap

Takeaways

Een werkuur kost in België 1/5de meer dan in de buurlanden

Beleidskeuzes maakten op 5 jaar de elektriciteitsfactuur van voedingsbedrijven de helft duurder

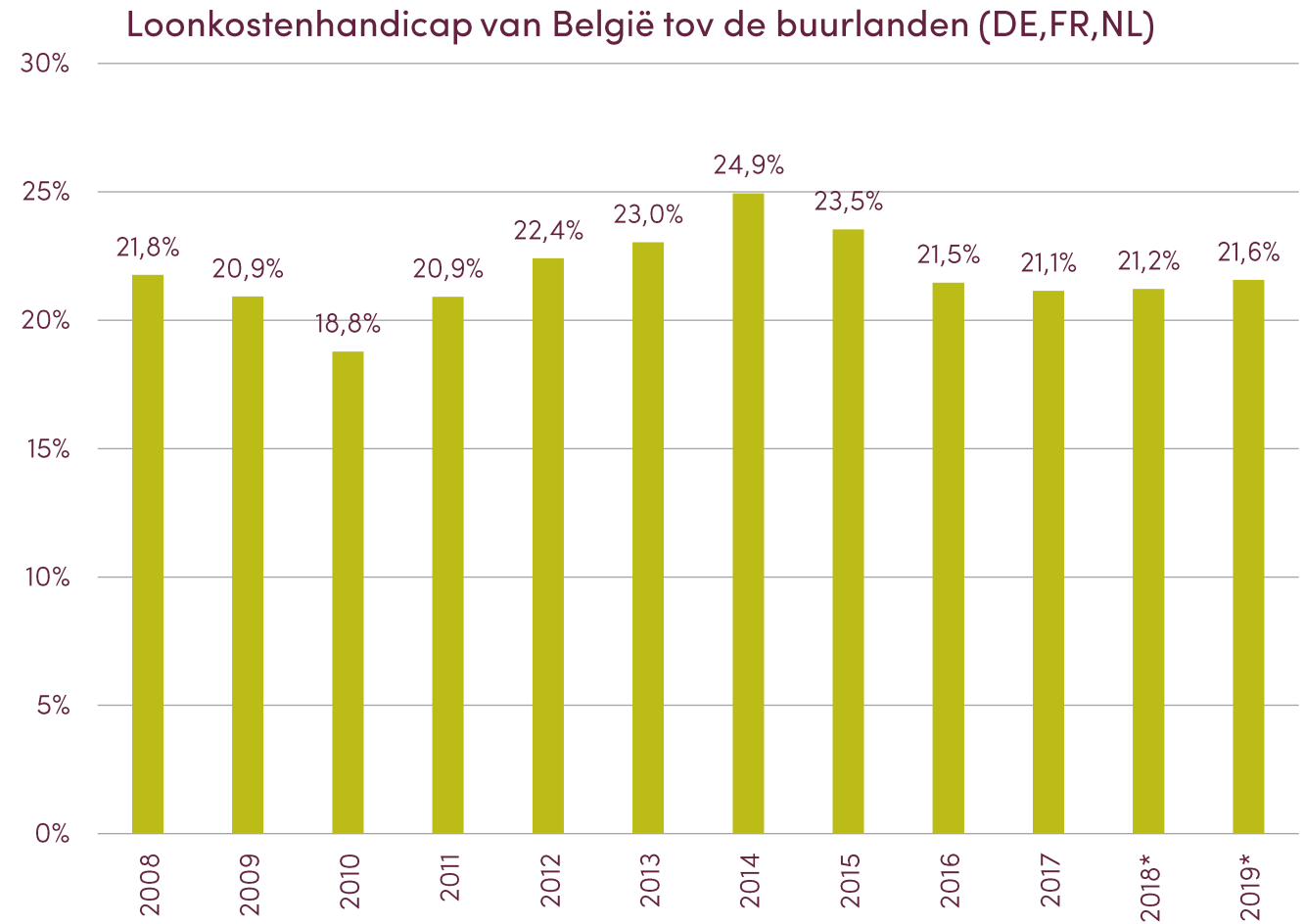
Netto operationele marges komen onder druk te staan

Loonkostenhandicap van 21,6%

De loonkostenhandicap van de Belgische voedingsindustrie (rekening houdend met de loonsubsidies) tegenover het gewogen gemiddelde van de drie buurlanden, liep eind 2014 op tot bijna 25%. Een onhoudbaar hoog niveau voor de concurrentiepositie van de sector.

Vanaf 2015 is er onder invloed van verschillende regeringsmaatregelen (indexsprong, loonmatiging, taxshift) wel een daling van de loonkostenhandicap, en dit resulteert in een stijging van de werkgelegenheid in de sector.

Op basis van de berekeningen van Fevia zou de loonhandicap jammer genoeg rond 21% geblokkeerd worden.

Bron: Eurostat, CRB, eigen berekeningen

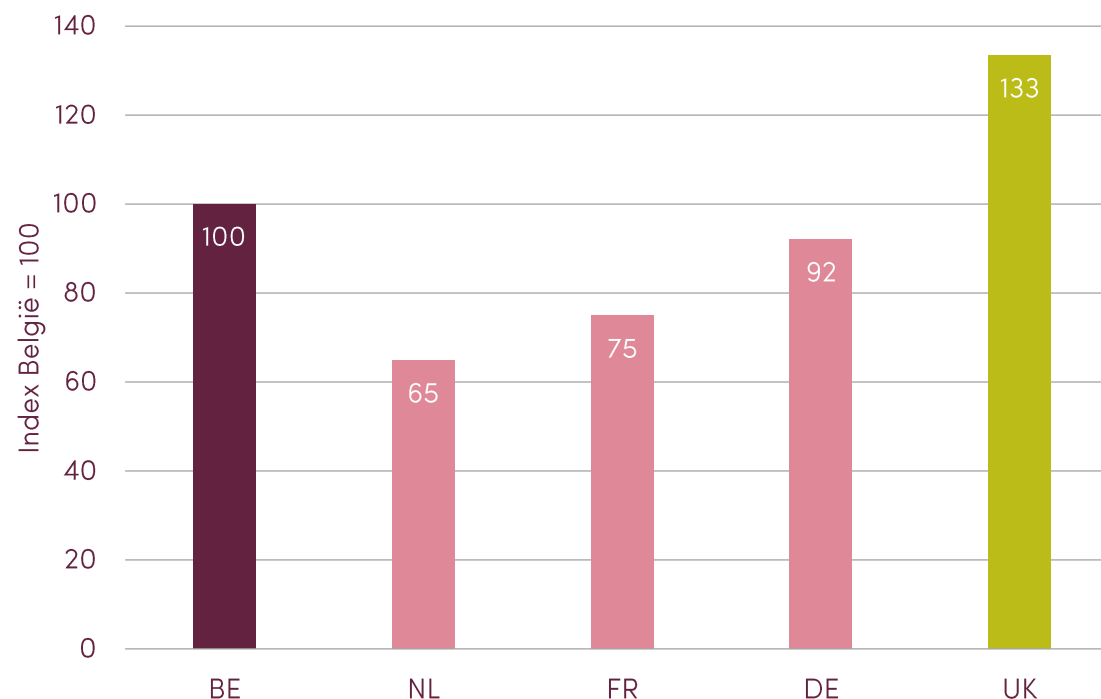
Elektriciteit duurder

De kleine Belgische elektro-intensieve voedingsbedrijven betalen van 9% tot 54% meer voor hun elektriciteit dan hun tegenhangers in Duitsland, Frankrijk en Nederland resp.. Alleen in het Verenigd Koninkrijk zou een soortgelijk bedrijf meer betalen voor elektriciteit.

De stijging van de meerkosten (de kosten die voortvloeien uit het beleid en waarvan de financiering gebeurt door de elektriciteitsverbruikers) ligt hier aan de basis. Volgens berekeningen van Fevia zag een gemiddeld voedingsbedrijf de meerkosten op haar elektriciteitsfactuur in een periode van 5 jaar met 45% toenemen.

Belangrijke verduidelijking: deze meerkosten houden rekening met de financiële compensatie die bedrijven die deelnemen aan een Energiebeleidsovereenkomst (Vlaanderen) of een "Accord de branche" (Wallonië) ontvangen in ruil voor verregaande energie-inspanningen. Zonder deze compensaties zou de stijging van de meerkosten nog hoger liggen.

Vergelijking van de elektriciteitskost voor een klein elektro-intensief bedrijf (10 GWh) in België tov buurlanden

Bron: CREG, eigen berekeningen

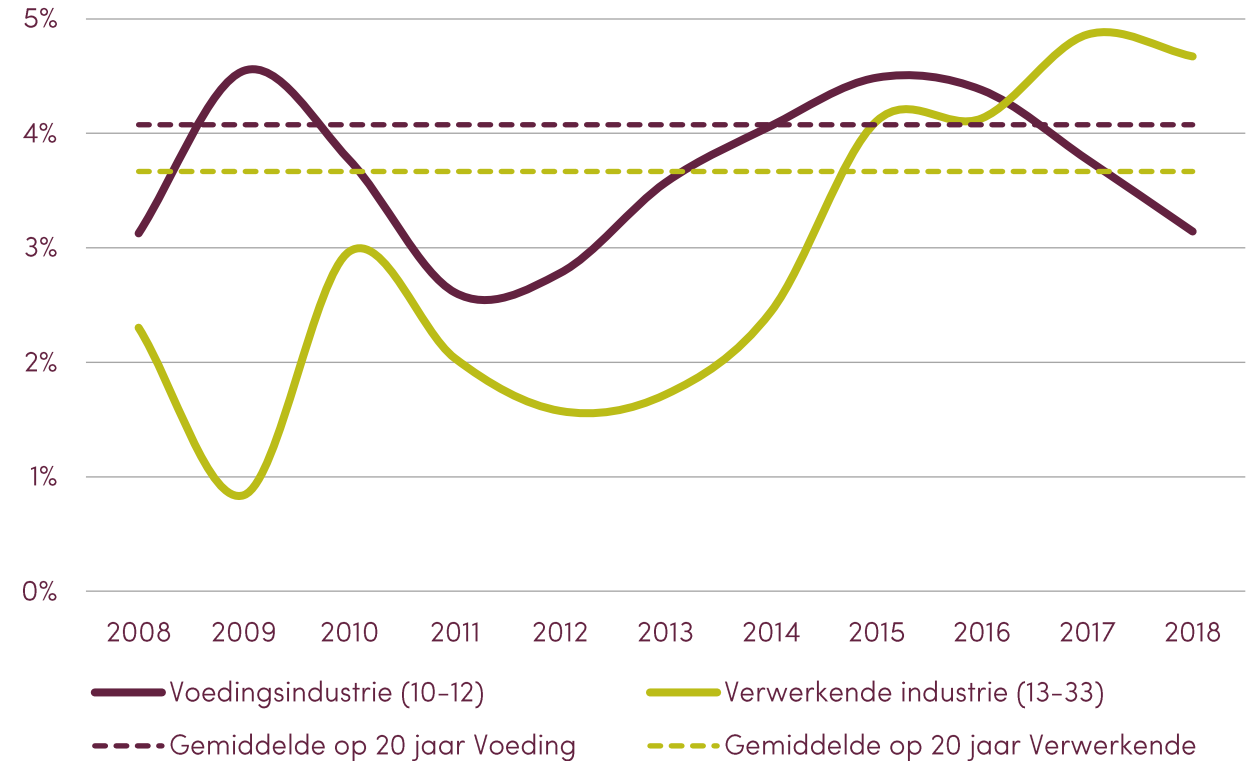
Netto-operationele marge daalt verder

Sinds 2017 is de netto-operationele marge van de voedingsindustrie onder het gemiddelde niveau van de laatste 20 jaar gekomen, nadat het er in 2015 en 2016 nog boven lag.

De rest van de verwerkende industrie zet integendeel de consolidering van de operationele marge verder. In 2018 lag de operationele marge 1,0 procentpunt boven haar historische gemiddelde.

Voldoende marge blijven halen blijft een belangrijke uitdaging voor de voedingsindustrie. De marge laat voedingsbedrijven toe om te investeren en om de werkgelegenheid te laten toenemen. Op die manier kan de voedingsindustrie ook in de toekomst de sterke schakel blijven van de Belgische industrie.

Evolutie van de netto-operationele marge

Bron: BNB, eigen berekeningen

Lasagne van taksen

De directe werkgelegenheid in de voedingsindustrie in 2018 leverde 2 miljard euro werkgeversbijdragen op aan de sociale zekerheid, een stijging met 2,4% ten opzichte van 2017. Deze stijging is vooral te verklaren door een toename van het aantal werknemers in de voedingsindustrie en de automatische indexering van de lonen.

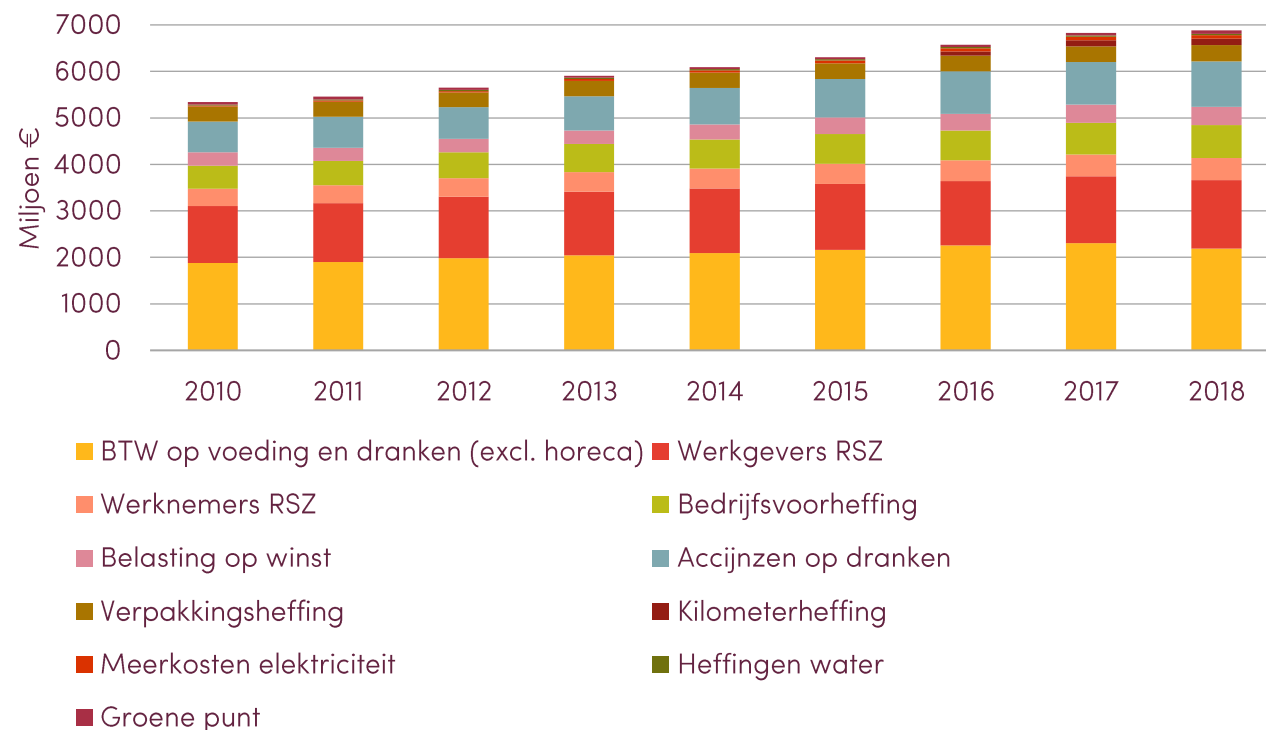
De talrijke belastingen die bedrijven van de voedingsindustrie moeten betalen wegen zeer zwaar met een totaal van meer dan 1,5 miljard euro in 2018. De accijnzen op alcohol brachten 314 miljoen euro op, bier 201 miljoen euro en drinkwater en frisdranken 175 miljoen euro.

De concurrentiekracht van de Belgische voedingsbedrijven kent, door deze opeenstapeling van belastingen, dus een ernstige handicap.

Bijdrage aan de overheidsfinanciën

Voeg daar nog eens de BTW op voeding en dranken (2,2 miljard euro) aan toe, en dan bedraagt de totale bijdrage van de voedingsindustrie aan de overheidsfinanciën in 2018 bijna 7 miljard euro.

(Para-)fiscaliteit op op voedingsbedrijven, arbeid en consumptie

Toegevoegde waarde

Kleine stijging

€ 8,2
miljard

+0,6%
in 2018

Takeaways

Ongeveer 15% van de toegevoegde waarde in de industrie komt van de voedingsindustrie

De toegevoegde waarde van de Belgische voedingsindustrie steeg met alleen maar 2,8% deze laatste 5 jaren

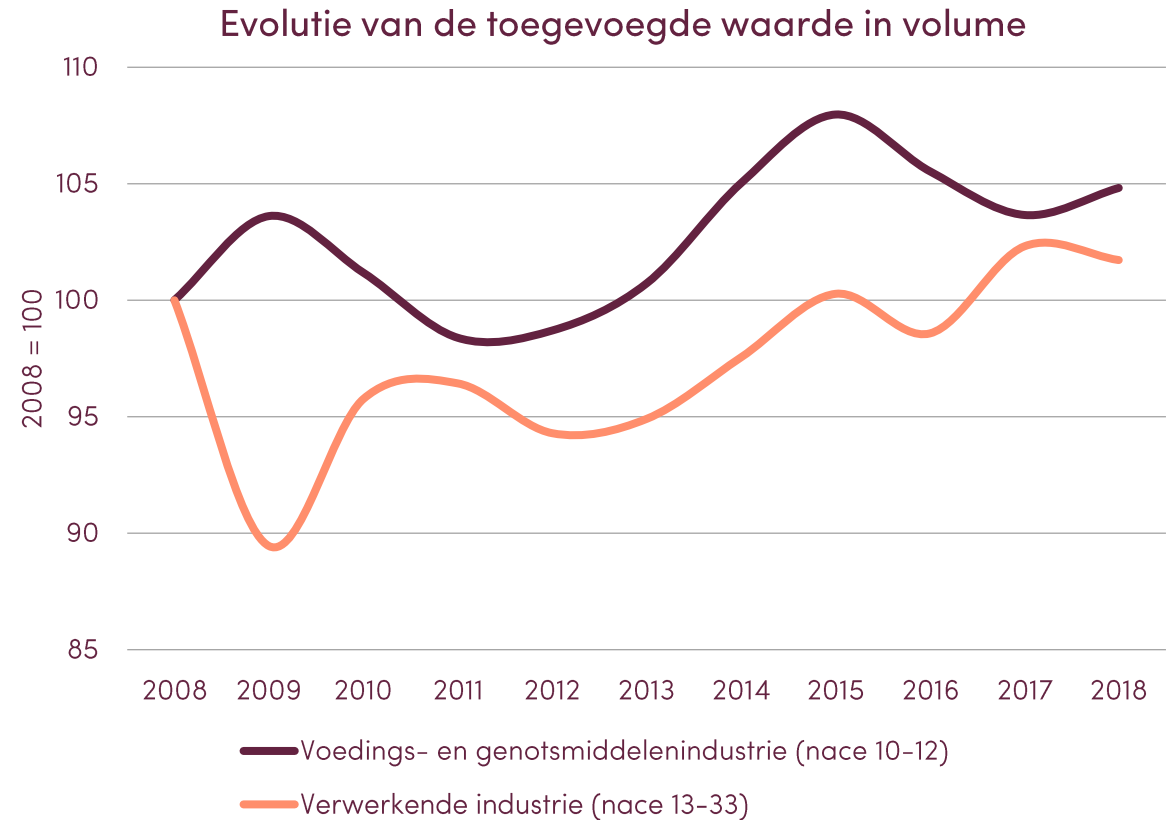
In volume daalde de toegevoegde waarde met 0,3% in 2018

Lage groei in volume

In de afgelopen 10 jaar is de toegevoegde waarde in volume van de voedings- en tabaksindustrie met ongeveer 5% toegenomen (in golven). Deze prestatie blijft boven de rest van de verwerkende industrie. Als we echter geen rekening houden met de schok die de industrie in 2009 heeft doorgemaakt, is de groei van de rest duidelijk beter dan die van de voedingsindustrie (+13,7% tegen +1,2%).

Regionale verdeling

Vlaanderen genereert 73% van de toegevoegde waarde, Wallonië 22% en Brussel 5%.

Bron: NBB

food.be

Small country. Great food.

'Food.be – Small country. Great food.' is the promotional brand created by Fevia, the Belgian food and drink federation. Discover the quality, diversity and innovation of more than 1.200 Belgian food and drink companies on **food.be**